POSVET IZVAJANJE LETALSKE PROTITOČNE OBRAMBE V PRIHODNJE

Državni svet Republike Slovenije, 6. november 2023

Obramba pred točo ni v skladu s trajnostnim razvojem

Avtor: Dušan Hrček

Slovensko meteorološko društvo (SMD)

Direktor Hidrometeorološkega zavoda RS (1993–2001)

Vodja urada Svetovne meteorološke organizacije (SMO) za Evropo (do 2008)

Razlogi za obrambo pred točo (OPT)

- Zmanjšanje škode
- Čustveni odziv oškodovancev
- Politični – v preteklosti dodatno polnjenje vojaškega proračuna s civilno dejavnostjo OPT (z raketami), kasneje in deloma še danes pridobivanje volivcev s praznimi obljubami

Razlogi za opustitev državne operativne OPT

- Ni znanstveno dokazane koristi, SMO priporoča raziskave, EU se s tem ne ukvarja
- OPT je v nekaterih državah EU prepuščena privatni iniciativi, brez državne podpore in omejena na majhna območja
- Ni trajnostna (povečuje ogljični odtis, onesnažuje okolje s težko kovino v obliki AgJ)

Usmeritev v trajnostni razvoj rešuje ali ublaži težave

- Trajnostni razvoj se opira se na zlato pravilo etike: naredi drugemu, kar želiš, da drug naredi tebi. Definicija trajnostnega razvoja (OZN, 2005) poudarja **tri podporne stebre: gospodarski in socialni razvoj ter varstvo okolja**. Srž trajnostnega razvoja je v ravnotežju med njimi
- Podnebne spremembe povečujejo pogostost in silovitost večine naravnih nesreč, tudi škodo zaradi toče. Letošnje rušilne poplave so nazorno razkrile razvojne stranpoti in potrebo po usmeritvi v trajnostni razvoj
- Narodovo izročilo je pomemben temelj za vzpostavljanje državnosti in gradnik nadaljnjega razvoja. Slovenija ima srečno okoliščino, da je bil trajnostni razvoj že daleč nazaj temelj napredka (v nekaterih ozirih podobno kot v Švici)

Izhodišče trajnostnega ukrepanja je vzrok za težavo, ne pa posledica

- Širok nabor trajnostnih ukrepov za blaženje podnebnih sprememb, šibka realizacija
- Obstajajo prezrti vzroki za nadpovprečne podnebne spremembe, med njimi barva tal (ukrepi: ustavitev širjenja asfaltnih površin, zelena mesta, zeleno gnojenje,…) in ozon, ki vplivata na dvig temperature in s tem večjo škode zaradi toče
- Ozon, ki prihaja iz Padske nižine, povzroča čezmejno okoljsko škodo (169. člen ZVO-2): zdravje, manjši prirast gozdov, kmetijskih pridelkov itd. Po zakonu bi morala država ukrepati in obvestiti Evropsko komisijo. Ozon je TGP in prispeva k nadpovprečnim podnebnim spremembam pri nas

Državna OPT je »posel kot običajno«, ki se vleče iz časov prejšnje države

Posli kot običajno (angl. "Business as usual") je pogosto uporabljena fraza, ki opozarja na nevarnost neukrepanja proti globalnemu segrevanju.

Na splošno gre za posle brez globljega razmišljanja o njihovi smiselnosti, naj si gre za državo, gospodarstvo ali slehernika. Mnogi taki posli so nepotrebni in tudi škodljivi (škodljive subvencije in olajšave, neučinkovite institucije, uravnilovka, …). Sistemski „posli kot občajno” so zapakirani v zakone, podzakonske predpise in vladne sklepe.

Državni svet je v praksi zavezan trajnostnemu razvoju

- Trajnostno naravnano izobraževanje je usmerjeno bolj v reševanje problemov kot v uporabo naučenega. Zato je poleg specializacije nujen poudarek na povezovanju različnih strok
- DS naj se zavzame za ustavno usmeritev države v trajnostni razvoj (v Nemčiji leta 1994, 20. a člen; v Švici leta 1999). DS naj dobi funkcijo ustavnega skrbnika za trajnostni razvoj, kar prispeva k demokratičnosti dvodomnega parlamenta in utiša predloge za ukinitev DS
- Trajnostni razvoj naj se vključi v Poslovnik DZ , 115. člen, ki določa zakonodajni postopek. Predlagatelj zakona naj utemelji prispevek k trajnostnemu razvoju namesto pretiranega zgledovanja po tuji zakonodaji. S tem se zagotovi ravnotežje med gospodarskimi, socialnimi in okoljskimi interesi in omogoči, da je zakonodaja bolj učinkovita

Trajnostna usmeritev je podlaga za opustitev neprimernih zakonskih podlag

- Vlada: 21. člen Zakona o Vladi RS določa, da vlada sprejme sklep, kadar ne odloči z drugim aktom. To pomeni proste roke za sklepe, ki niso trajnostno naravnani in zato lahko škodljivi
- Podobno je z obveznim navodilom ministra: Pri usklajevanju besedila Zakona o državni meteorološki, hidrološki, oceanografski in seizmološki službi ni bil upoštevan predlog SMD, da je treba z vzpostaviti stik med izvajalcem službe in uporabniki z uporabniškim svetom. To naj ne bi bilo skladno z Zakonom o državni upravi (23. člen), saj se na ta način lahko ustvarja napetost med zasledovanjem programa in izvajanjem ministrovih navodil

Mednarodni okvir OPT

Konvencija o SMO je del slovenskega pravnega reda. Stališča SMO pripravijo predstavniki držav v strokovnih komisijah. Ni znak urejene države, če država članica v pripravi strokovnih priporočil ne pokaže nasprotovanja, potem pa v praksi deluje nasprotno. In ravno to se dogaja v zvezi z OPT v Sloveniji. Neprijetna je družba avtoritarnih in koruptivnih držav na Balkanu ali v Centralni Aziji, ki izvajajo državno financirano OPT.

Predlog sklepa posveta:

Državno financiranje obrambe pred točo z uporabo srebrovega jodida nima zadovoljive znanstvene opore, saj znanost ne razpolaga z dokazi o učinkovitosti in utemeljenosti takega početja. Zato ni objektivnih razlogov za nadaljevanje državno financirane obrambe pred točo.